

## LƯU Ý: BẢN NHẬP CHƯA HIỆU ĐỊNH – XIN TRÁNH IN ẤN PHỔ BIẾN

Pháp thoại chùa Giác Ngộ, Sài Gòn – 22/10/2023

### *Kalama tri ân cô Diệu Hỷ ghi chép.*

Thưa với bà con, từ ông tiến sĩ cho tới người không biết chữ không có ai mà cam tâm chấp nhận mình không biết gì. Các vị thử ra đường chữ ai đó là “thằng ngu” thử coi sao. Không ai cam tâm để người ta chữ mình ngu hết. Từ ông tiến sĩ có 8 cái bằng cho đến người không biết chữ thì ai cũng có một niềm tin rằng mình có khả năng hiểu biết nhất định nào đó. Ông tiến sĩ có cái kiêu ngạo của ông tiến sĩ, ông không biết chữ có cái kiêu ngạo của ông không biết chữ. Và đương nhiên, mình nói người ta không biết chữ nhưng họ vẫn có những kiến thức nhất định. Thí dụ, họ nhà nông họ cũng sẽ có kiến thức về nông tang ruộng rẫy, ở người đạp xích lô, bán vé số, đánh giày trên phố có những cái biết nhất định để họ có thể hòa nhập, hội nhập với xã hội chứ đâu có thể nói họ không biết gì.

Nói như vậy có nghĩa là, sống ở đời không thể nào không biết. Mỗi người có khả năng hiểu biết, khả năng nhận thức ở mức độ nào đó. Không ai không biết gì, tôi không tin chuyện đó. Ngay cả anh khùng, bị tâm thần thì ít ra anh cũng biết cầm đôi đũa kiểu nhà chứ, anh ăn được.

Tôi nói lòng vòng bà con không biết tôi nói gì. Đó là tôi muốn nói tên chùa Giác Ngộ.

Giác = Biết, có những cái giác mà nó không có ngộ.

Tôi kể các vị nghe câu chuyện ruồi bu nha.

Có một ông giáo sư đại học nổi tiếng, ông được mời cùng với một số giáo sư ngồi trên chiếc máy bay thử nghiệm do chính đám sinh viên trường đó chế tạo. Để tạo sự ngạc nhiên cho các vị giáo sư, ban tổ chức cuộc bay thí nghiệm không nói nhiều về nó, họ chỉ mời các ngài có mặt thôi, chứng kiến, tham dự, khích lệ một thành quả sáng tạo của sinh viên trường ta. Khi các cụ an tọa trên máy bay rồi, ban tổ chức mới cho biết đây là chiếc máy bay do các sinh viên vật lý của trường thực hiện. Các vị giáo sư kia xanh mặt hết, ông nhào ra cửa thoát hiểm tìm cách thoát ra, ông nói: Không được, không được, tụi nó là học trò tui tui biết. Bữa nay chết là cái chắc rồi. Trong đó ông giáo sư già nhất ông ngồi tình bơ, mấy người kia hỏi: Tại sao không chạy?

Nghe cho kỹ chỗ này.

Ông nói: Tại sao các ngài chạy?

- Tụi nó là sinh viên của tui, tui biết tụi nó không có khả năng đó, mình chết là cái chắc.
- Chính vì tụi nó là sinh viên, các ngài biết tụi nó chưa rõ. Các ngài mới giác mà chưa có ngộ. Các ngài không biết rằng chiếc máy bay này cất cánh không nổi thì làm gì có chuyện rớt.

Có hiểu không? Nó cất cánh không nổi làm gì có chuyện rớt.

Chuyện ruồi bu thứ hai là anh đó anh bị tâm thần. Bác sĩ hỏi gia đình là anh bị cái gì? – Thời gian gần đây anh cứ chui vào tủ áo trốn. Anh sợ ánh sáng, sợ tiếng động, bác sĩ hỏi tại sao? - Anh không còn là con người nữa, anh là hạt thóc. Mà hạt thóc không trốn thì đám gà sẽ ăn, gia đình giải thích đủ cách hết, anh không có tin. Anh bị tâm thần. Cuối cùng bác sĩ nói, được rồi, cái đó gặp hoài, để đây. Anh được cho uống thuốc, chăm sóc, hỗ trợ tư vấn tâm lý tùm lum hết, đâu được tháng sau bác sĩ thấy anh ok, cho anh về. Anh về đâu được 2 ngày, chớ lên. Bác sĩ hỏi chuyện gì nữa đây? Hỏi anh: Giờ sao? Anh là thóc hay là người? – Thưa bác sĩ, em biết em là con người, nhưng mà sợ mấy con gà nó không biết. Như vậy là mới giác chưa có ngộ.

Chuyện nữa.

Anh đó nói với bác sĩ, cả tháng nay anh không ngủ được. Anh rất sợ chuột mà đêm nào anh thấy chuột bò đầy giường hết. Sợ lắm. Bác sĩ bảo dễ lắm, giác không sâu thì thường mộng mị, ác mộng, không sao hết, để tôi giúp. Giờ uống liền liều bao nhiêu, tối trước khi ngủ 2 tiếng uống thêm là ngủ sâu, đêm nay không mộng mị. Anh cầm 2 gói thuốc anh suy nghĩ, anh nói: Chắc mai uống được không? Chứ không uống đêm nay. – Sao kỳ vậy? Tại vì đêm nay tui chuột nó đá banh trên giường tui, tui nó hứa đêm nay tui nó đá trận chung kết, tôi coi cho xong rồi mai tôi uống.

Lại là trường hợp thứ ba, đó là giác mà chưa có ngộ.

Giờ tôi mới điểm từng chuyện. Mấy ông giáo sư. Mấy ông biết chữ, biết đám sinh viên mình bắt tài, nhưng cái biết mấy ông vẫn còn chỗ ngờ ngộ, biết đâu máy bay cất cánh vài chục mét, trăm mét nó rớt. Nhưng ông giáo sư già thì biết chắc không cất cánh được làm gì có vụ rớt; Như vậy trong đám giáo sư chỉ có giáo sư già giác mà ngộ thôi. Có ngộ.

Trường hợp thứ hai là chuyện hột thóc. Các vị thử tưởng tượng đi, các vị phải mơ hồ về bản thân, mơ hồ về hình dáng, trọng lượng đến lúc nào đó để mình nhầm với hạt thóc; tưởng mình vậy sao mà làm hạt

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐÍNH – XIN TRÁNH IN ẤN PHỔ BIẾN

thóc. Thứ hai, trọng lượng mình như vậy thì con gà nó làm gì được mình. Vậy mà anh này đạt đến cảnh giới mơ hồ thượng thừa. Ảnh mơ hồ, ảnh biết ảnh không phải là hạt thóc, nhưng cái biết đó nó có chỗ chưa thông, mà chúng ta khổ là vì chưa có thông; trong y có câu “thống là do bất thông”, đau là do có chỗ nào trục trặc trong cơ thể mình, kinh mạch huyết lạc sao đó nó bị trục trặc làm cho mình đau, cho nên châm cứu để giải tỏa những tắc nghẽn. Trường hợp thứ hai, không thể nào mình hiểu rõ về mình mà mình lại ngộ nhận kinh khủng vậy.

Chuyện thứ ba, là chuyện bày chuột. Sợ chuột thiệt nhưng vì trót yêu bóng đá cho nên vẫn luyến tiếc trận chung kết cuối cùng.

Giờ các vị nghe nói.

Mình ở đây, mình nói mình là Phật tử, nói đời là vô ngã vô thường, kể cả nhiều em nói vanh vách: Hôn nhân là ngục tù của tình yêu, hôn nhân là giết chết tình yêu, vậy chứ có đũa nào hôm nay không biết? Biết hết. Tức là biết. Nhưng mà sợ chuột, sợ mất ngủ mà chỉ vì nghiện đá bóng thế là vẫn tranh thủ xem trận cuối. Mình ở đây cũng vậy, mình nói mình biết Phật pháp nhưng thật ra, biết là vậy thôi.

Trong kinh chia cái Biết ra nhiều cấp. Đó chính là nội dung tôi nói hôm nay. Miệng nói tu là phải giác ngộ, nhưng giác ngộ nó có nhiều cấp.

- Cấp 1: Giác ngộ vay mượn. Là sao? Copy từ cái biết của người khác.

Là sao? Có nghĩa là hòa thượng A, hòa thượng B, mỗi hòa thượng ngồi chỗ này thuyết giảng mình tâm đắc một vị. Thí dụ như hòa thượng A nói gì đó mình tâm đắc, hòa thượng B mình cũng tâm đắc; trong số người tâm đắc hòa thượng A, họ tâm đắc những câu chữ, những ý tưởng không giống người khác trong nhóm. Biết tôi nói các vị nghe kịp không? Đều một đám fan hòa thượng A hết, nhưng fan là họ tâm đắc cái gì. Rồi nguyên một đám tâm đắc hòa thượng B, nói là fan nhưng thật ra mỗi người có chỗ tâm đắc khác nhau. Vì sao vậy? Vì nhận thức của chúng ta. Nền tảng nhận thức của chúng ta không giống nhau, cho nên, chỗ thích, ghét của chúng ta không giống nhau; từ đó chỗ mình tâm đắc ở mỗi người Phật tử cũng khác nhau. Đó là tôi đang nói cùng một nhóm đó nha.

Thí dụ thích ăn ngon nhưng có người chỉ tập trung thích vài món rất dân tộc, rất dân dã; nhưng có người thích ăn ngon họ thích thử món lạ, có người thích ăn ngon nhưng họ lại ăn chay, có người thích ăn ngon nhưng họ là người ăn mặn. Có người thích ăn ngon mà tàu hũ nước mắm gì họ cũng làm lảng hết. Có nhiều phe như vậy. Chỉ riêng chuyện thích ăn ngon thôi. Cho nên, chữ giác ngộ, trình độ giác ngộ chia làm 3 cấp. Cấp một, tôi tránh không nói từ chuyên môn để tự các vị đoán ra. Cấp một là khả năng nhận thức dựa trên cái biết của người khác, dựa trên cái gì mình nghe, mình học từ người khác. Đa phần 99% Phật tử của mình, tôi không nhắc đến tầng ni ở đây vì đó là chuyện không nên, chỉ nói Phật tử thôi. 99% Phật tử của mình nếu có nhận thức, hiểu biết gì đó về đạo thì tôi e 99% là ở tầng 1 – vay mượn từ tầng ni. Như tôi nói rất nhiều lần, chúng ta có 2 cách để đến với chân lý:

- Cách một – Hiểu vấn đề như nó là.
- Cách hai – Hiểu vấn đề như mình muốn.

Cho nên, ngay ở trong tầng nhận thức 1, tầng nhận thức đầu tiên thấp nhất là cái biết vay mượn từ người khác, thì bản thân chúng ta đa phần lại chọn hiểu vấn đề như mình muốn chứ không phải chọn hiểu nó như nó là. Các vị nghĩ kỹ các vị mới khiếp.

- Một, mình chỉ chọn nghe người nào mình thích;
- Hai, gặp người đó rồi mình chọn nghe điều mình thích.
- Ba, mình lại hiểu vấn đề theo ý mình thích.

Như vậy qua 3 cái thích này nó còn nước non nào nữa, có hiểu không? Quá dễ sợ. Một là chọn nghe người mình thích; Hai là chọn đề tài mình thích; Ba là chọn cách hiểu mình thích.

Chiều nay, tôi muốn gọi các vị một vài chuyện cho các vị nghĩ lại. Nếu không muốn nói là giạt mình thì ra, mình đi chùa bao nhiêu năm, kể cả mình giỏi giáo lý, coi chừng mình chỉ ở cấp 1 thôi. Có nghĩa là chỉ biết giáo lý qua vay mượn của người khác mà đã vậy. Cái biết của mình là một cái biết hạn cuộc, đóng khung. Cái biết chúng ta đến từ những vị thầy mình thích, đến từ những đề tài, nhận xét, ý tưởng, ý chí mà mình thích. Và, cái thứ ba, mình chọn cách hiểu mà mình thích;

Nếu nói như vậy đó thì khó mà chúng ta có mẫu số chung, khó có tiếng nói chung cho dầu trên danh nghĩa chúng ta rõ ràng là đệ tử chùa Giác Ngộ, đệ tử của thầy trụ trì Nhật Từ, chúng ta là con Phật,..blabla... chúng ta cũng một nhóm nhưng thật ra trong đó chúng ta có nhiều điểm khác nhau ghê

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐỊNH – XIN TRÁNH IN ẤN PHỔ BIẾN

lắm. Vì sao vậy? Như tôi vừa nói, nền tảng nhận thức của chúng ta vốn dĩ khác nhau. Và khi nền tảng nhận thức khác nhau thì nhận thức mình không tài nào giống nhau hết và từ đó đầu là cùng chùa, cùng một thầy, chúng ta khó có tiếng nói chung. Thế là chúng ta cần đến tầng nhận thức thứ hai, tầng thứ hai đó chính là cái biết thông qua sự thâm thía, tiêu hóa của bản thân.

Trong bài giảng lần trước tại pháp hội này, tôi có nói, giống như chuyện ăn uống thôi, một miếng ăn, phải được mình xử lý qua 3 giai đoạn:

- Đưa vào mồm nhai – giai đoạn tiêu thụ.
- Đưa vào bao tử - giai đoạn tiêu hóa.
- Chuyển hóa các thành phần hóa chất đi khắp cơ thể - giai đoạn tiêu dung.

Như vậy là 3 giai đoạn tiêu: Tiêu thụ - tiêu hóa – tiêu dung.

Nhận thức cấp 1 – cái biết do người khác trao truyền cho mình chưa qua tiêu hóa giai đoạn này là giai đoạn kiến thức tiêu thụ thôi. Bao nhiêu sách vở, bao nhiêu bài giảng của thầy, bà, tặng ni mình cố mình đọc thuộc lòng luôn, thì cũng mới chỉ là tiêu thụ thôi.

Mình về mình phải đi đến giai đoạn 2, đó là giai đoạn tiêu hóa, nói theo từ trong nước là Tư duy. Quá trình mình thâm thía, tư duy, chất lọc, thâm thía, và đương nhiên cũng trên nền tảng cá nhân mà chúng ta ở mỗi người có một khả năng tiêu hóa khác nhau. Không ai giống ai. Thí dụ như, cũng vấn đề đó mà ông Phật tử - tiến sĩ ông tiêu hóa khác; ông tiến sĩ Vật lý ông khác với ông tiến sĩ văn chương, về triết học, về sử học; chắc chắn, vì chuyên ngành của mình nó ảnh hưởng tới mình rất sâu, rất nặng; nặng lắm các vị. Mà bên cạnh kiến thức chuyên môn nó còn có sở thích. Còn cái gì nữa? Còn môi trường nữa quý vị, còn môi trường sống.

Tất cả những cái đó làm nên sự khác biệt ở chúng ta ngay cả khi chúng ta học đạo, ngay cả khi chúng ta ngồi xuống suy tư cái mình đã học.

Trong kinh nói như thế này: Sự tồn tại của thế giới này chính là sự tồn tại của 6 căn 6 trần; hoạt động của thế giới này chính là sự hoạt động, vận hành của 6 căn 6 trần. Tất cả những máu, lệ, nụ cười trần gian này cũng đến từ chuyện chúng ta xử lý, chuyện 6 căn xử lý 6 trần.

Tây có một câu rất là hay: Mọi chuyện xảy đến chúng ta, chỉ có 20% là bản thân nó, 80% là do thái độ của chúng ta đối với nó. Có tin không? Mọi chuyện xảy ra trên đời chúng ta cảm nhận nó ra sao thì 20% là do chính nó, chính nó như thế nào; hết 80% là do cảm nhận của mình.

Tôi hỏi các vị nha. Các vị có bao giờ vui khi thấy mưa chiều không? Tôi không biết ở đây thơ ngây hay giả vờ thơ ngây, tôi là tu sĩ mà tôi phải muối mặt tôi nói dùm nha, có những lúc ta cảm ơn cơn mưa chiều, bởi vì lát nữa đây sẽ có người chăm sóc mái tóc của mình, lấy khăn chấm chấm dùm mình. Mình biết chắc luôn, có. Sẽ có người che dù che ô cho mình. Sẽ có người chăm sóc hỏi han, sẽ có người nóng ruột khi thấy mình ho khan, ho khế. Biết chắc. Có những khi chúng ta phải cảm ơn những cơn mưa chiều. Bởi từ đó nó mới có câu lục bát mà tôi quen tác giả:

*Giá như hôm ấy đừng mưa*

*Giá như hôm ấy đừng đưa em về*

Có nhiều người họ rất là mê cơn mưa chiều. Bởi vì chính cơn mưa chiều đã đem người ta lại với nhau, nó gắn kết lại với nhau.

Hoặc có những lần chúng ta rất sợ mưa chiều, những lần mưa chiều sau cuộc chia tay “chiều nay ai đưa em về”. Đi một mình trên lối cũ, vẫn lá me bay, vẫn cơn gió chiều thành phố, những giọt nước mưa lất phất, nhưng giờ mình đi về một mình, trong lòng sợ cơn mưa chiều.

Nhưng cũng mưa chiều thôi, người yêu, người sợ.

Như vậy thì, bất cứ chuyện gì xảy đến với chúng ta, chỉ 20% là bản thân nó thôi, 80% là cảm nhận của mình đối với nó ra sao. Đừng nói chuyện nam nữ, ăn, uống, đi chùa, tụng kinh, niệm Phật,... đều như vậy hết, chỉ có 20% là bản thân nó, mà 80% là cảm nhận của mình.

Chẳng hạn như, các vị nhìn thấy tôi ngồi đây tôi giảng, tôi biết chắc có 8 phe ở dưới. Phe một – không biết ông nói cái gì; phe 2 – coi ông nói giống sư phụ mình không; trong phe 1 không biết ông nói cái gì nhưng bằng ác cảm coi bữa nay ông còn gì để ông nói; còn phe hai, có cảm tình, hi vọng bữa nay ông cho mình cái gì mới hơn vừa rồi. Phe 3- không biết ông nói giống sư phụ mình không, mà nếu có ác cảm thì họ thêm câu nữa “còn lâu”, còn nếu họ mến mình thì “họ là bạn mà, họ là bạn đồng khóa, bằng tuổi mà” có hiểu không?

Cho nên, chỉ riêng 4 trường hợp đó đã cho thấy rằng, giữa chúng ta nó trùng trùng điệp điệp những điểm dị biệt mà nếu không san phẳng thì thế giới này làm sao hòa bình?

Chuyện đó không có. Cho nên, tôi nói.

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐỊNH – XIN TRÁNH IN ÁN PHỔ BIẾN

Giác ngộ có 3 cấp. Cấp một, cái biết được vay mượn từ người khác, cái biết này thì đương nhiên khó xài, vì nó chưa qua xử lý, nó chưa qua tinh lọc của người ta sao mình bê về nguyên con như vậy. Và tôi đã nói không biết bao nhiêu lần. Tất cả các tác giả, dịch giả, soạn giả, tất cả những diễn giả, thiền sư, pháp sư, giảng sư, lung tung sư, khi họ truyền đạt, chuyển tải bất cứ cái gì đến cho chúng ta, luôn luôn và luôn luôn họ đính kèm và gắn kết theo đó những dấu ấn cá nhân, hãy cẩn thận cái đó.

Thí dụ bây giờ, tôi bảo đảm 1000%, 10 vị, 100 vị hòa thượng, thượng tọa, giảng sư có bằng tiền sĩ đến ngay pháp hội này và chỉ giảng 1 đề tài thôi, đó là Từ - Bi - Hỷ - Xả hay Tứ Diệu Đế, hay 12 Duyên Khởi, hay là pháp môn niệm Phật,... thì 100 vị đó, 1000 vị đó không thể nào giống nhau. Nói như vậy không có nghĩa là ai trong đó nói sai. Không có, tôi không nói cái đó nha. Nhưng dấu cho điều đó đúng hết, mỗi vị đều có cái riêng; và chính cái riêng đó nó mới giúp thỏa mãn những người có nhu cầu tương ứng. Tôi nói các vị có nghe kịp không?

Thí dụ, có những người làm biếng tu, thích nhờ tha lực thì họ chọn vị hòa thượng nào có cách nói hơi hứa hẹn nhiều nhiều chút. Còn mấy người siêng siêng, cái đầu hơi duy lý chút thì họ lại thích mấy cách nói nào mang tính năng động, tự lập, tự lực, tự giác, tự cường. Pháp tu hứa hẹn nhiều quá họ thấy tu gì đâu dễ dữ vậy họ cũng không chịu. Cho nên, thế là có cả trăm, cả ngàn người đi về đây thuyết giảng đầu về 1 đề tài thôi thì mỗi vị mang theo đó dấu ấn cá nhân. Và, dấu ấn cá nhân đó, nó giống như những cánh bướm, nó sẽ đi tìm chỗ thích hợp để nó đậu. Mà chúng ta rất thơ ngây. Phải nói chuyện để các vị buồn. Chúng ta rất là thơ ngây. Như tôi nói, chân lý có 2 cách để chúng ta tiếp cận với nó: Một là hiểu nó như nó là; Hai là hiểu nó như mình muốn, và những lời nói, những ý kiến riêng tư, những dấu ấn cá nhân của các vị giảng sư, các diễn giả ngồi ở đây sẽ giống như những cánh bướm, nó tìm về những cội hoa nào nó thấy thích hợp nó đậu ở đó; và các vị mang nó về làm của. Việt Nam có câu nghe đau lắm:

*Ra đường nhặt một cành hoa*

*Đem về ấp ủ mới ta cũ người*

Quý vị có ly dị một chục lần cũng có thằng nó nhào tới nó rước về, tại vì: thằng thứ nhất, nó chán mình vì mình nói nhiều; thằng thứ hai, nó lấy mình về nó chán mình nấu ăn dở; thằng thứ ba nó chán vì mình ăn mặc lôi thôi trễ nải, thằng thứ tư nó chán vì lệ thuộc bên vợ nhiều quá,... cứ như vậy, một chục lần ly dị mình nhào ra đường mình tút tát lại một tí là có thằng nó nhào tới rước về như thường. Đừng có nghĩ họ bỏ họ là họ ế. Chưa chắc. Nếu họ có lòng, “có chí thì nên”, “có công mài sắt có ngày thành xà beng” chỉ cần mình có lòng tự động nó thành. Nói thiệt, xấu cỡ nào cũng có thằng xấu hơn, ngu cỡ nào cũng có thằng ngu hơn, vô duyên cỡ nào cũng có thằng nó rước về, có. Chí Phèo còn có Thị Nở mà, có, vũ nữ còn có vũ phu nó rước về, nó rước về làm bao cát.

Giảng khô cổ không vỗ tay. Chăm ly nước, vỗ tay. Đòi nó như vậy đó.

Tàng nhận thức thứ ba, đó là thực nghiệm.

- Tàng một là kiến thức vay mượn, những gì chúng ta nghe, chúng ta đọc từ người khác;
- Tàng hai là chúng ta về thâm thía, suy nghĩ, nghiên ngẫm;
- Tàng ba, tôi phải thưa rõ với đại chúng, chân lý nó phải hiểu ở tầng 3 – tầng thực chứng.

Thí dụ, miệng mình nói như vẹt, két, nhồng, sáo, cưỡng, mình nói đòi là vô thường, chỉ có người sống chánh niệm họ mới hiểu vô thường là cái gì. Họ thấy có sự chuyển đổi rất rõ ràng từ cái vui qua cái buồn, từ cái thiện qua cái ác; từ cái hào sảng qua cái bủn xỉn, từ vị tha, độ lượng sang toan tính nhỏ mọn; chỉ có hành giả sống chánh niệm mới thấy rất rõ cái này. Còn không đa phần chúng ta chỉ là nói tưởng tượng thôi.

Và, thực nghiệm này phải có ở một người thành tựu công phu cụ thể, điển hình, rõ ràng, chứ không thể nào cứ mỗi Chủ nhật vào nghe giảng, chạy về về yên chí mình đã hiểu Phật pháp, cái đó không có đúng. Bởi vì các vị không tin, tôi chứng minh. Đó là ly cafe. Chuyện đơn giản thôi. Không cần Niết Bàn, không cần giải thoát, không cần trí tuệ thánh nhân, đẹp, đẹp. Mình trở về với ly cà phê. Chưa có dịp ném qua ly cà phê thì đọc cuốn sách 10000 trang thì chúng ta cũng không biết cà phê nó ra làm sao.

Thí dụ, có một bài học rất là nhẹ, nhẹ lắm cho người sơ cơ. Mà tôi cũng nghi ngờ không biết bà con chịu nổi không. Thậm chí các vị biết không? Đây là lần thứ 2 tôi có mặt ở pháp hội này, mà sau lưng các vị tôi nói gì các vị các vị có biết không? Tôi nói tẻ lắm, tôi nói, đám đó không phải Phật tử, nó ham vui và nó có những người sách động để vô làm thành một lực lượng tuổi trẻ, để có chỗ sinh hoạt, cậu mến cô, cô mến cậu thế là gặp nhau ở chùa. Các vị biết tôi từng nghĩ về các vị như vậy mà.

Bởi vì sao? Vì, theo Phật pháp, thì điều này tôi mới nói tối hôm qua; theo tinh thần của Phật pháp mà tôi biết, chúng ta chỉ có thể nói, chư Phật thương tất cả chúng sanh, chư Phật có đại bi với tất cả chúng sanh, đại bi đó không hề có phân biệt, đúng.

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐÍNH – XIN TRÁNH IN ÁN PHỔ BIẾN

Tôi nhắc lại lần nữa.

Lòng Đại Bi của chư Phật; Tình thương của chư Phật đối với tất cả chúng sinh không phân biệt, giống như mưa vậy. Đổ xuống đất không phân biệt đó là ruộng, đồng, hay là vườn tược, mặt lộ hay nóc nhà, cỏ rác hay là bãi xi măng, mưa xuống không phân biệt; cái đó thì đúng; Nhưng, khả năng đón nhận mưa và những lợi ích mưa đem lại cho từng nơi trên mặt đất không giống nhau có hiểu không? Thí dụ, mưa trên nền xi măng không giống mưa trên đất. Mà mưa trên chỗ đất đây cỏ dại không giống mưa trên chỗ đất đây hoa màu; xong chưa? Cho nên, chúng ta chỉ có thể nói, tình thương của chư Phật dành cho chúng sinh không có phân biệt, đúng;

mà câu thứ hai, thì sai: Pháp Phật dành cho tất cả mọi người – Sai. Tôi xin chịu trách nhiệm về câu nói này; nói rằng, Pháp Phật dành cho tất cả mọi người là sai. Bởi vì nếu các vị nói như vậy thì tôi xin hỏi một chuyện thôi. Đêm hôm qua tôi cũng mới hỏi người ta câu này: Mía cây có bao nhiêu người ăn được mía cây? – Có một người thôi, đó là người có răng; xong chưa? Mía ép, có bao nhiêu người uống được? – Chỉ có một người duy nhất thôi, người không bị tiêu đường. Đúng không?

Cho nên, đừng có nói ầu. Tôi trồng vườn mía này cho tất cả mọi người đó là nói chung chung cho vui, chứ thật ra mía cây, mía mình mới róc vỏ chỉ tên nào có răng nó mới ăn được; thứ hai, mía ép ra nước rồi, thì cũng chỉ tên nào không bị tiêu đường thôi. Chứ còn nó bị tiêu đường type 2 cũng ngại, như tôi tôi chỉ làm một lần chút, uống nhiều vô chột thử máu đau lắm.

Tôi đi giảng chứ trong người lúc nào cũng có đồ thử máu hết; Ăn miếng sầu riêng – thử; uống nước mía – thử; riết tôi cũng mệt, một phần đi đem theo kim ít quá, xài nó hết; bữa nào ăn nhiều lắm mới thử nhưng thường thử sáng khi đói;

Tôi muốn nói lần nữa, đó là lòng đại bi của chư Phật dành cho tất cả chúng sinh, không phân biệt, đúng; nhưng nói rằng Phật pháp dành cho tất cả mọi người là không; Đó là nói gương. Tại sao tôi đi lạc đề nói qua chuyện đó?

Tôi quay lại chuyện Tầng giác ngộ thứ ba, đó là khả năng giác ngộ đến từ sự thực nghiệm. Có nhiều người học cả đời cuối cùng chỉ dừng lại ở tầng 1, thành con mọt sách; có những người học cả đời, cuối cùng họ leo lên một tầng nữa thôi – tầng 2 – họ có khả năng gậm nhấm, thâm thía, tiêu hóa trong một khả năng chừng mực nào đó, ngay trên những điều họ đã học; hạng thứ 3, cực hiếm. Hạng thứ 3 bên Triết Tàu nó gọi là hiểu được cái Hình nhi thượng, đa phần chúng ta đọc chữ, đọc sách chúng ta chỉ hiểu được cái vấn đề Hình nhi hạ thôi. Nhưng cái hình nhi thượng mình không hiểu.

Hình nhi hạ là gì? Tôi làm biếng. Hồi xưa tôi trẻ giờ tôi chậm lắm rồi. Tôi dùng chuyện cũ không. Thằng bé theo mẹ vào tiệm tạp hóa, nó đòi nước uống, mẹ mua cho nó 3-4 lon, nó bèn khui hết, mẹ nói: Tại sao? Nó chỉ vô cái lon nó nói, người ta chỉ là “open here”. Có hiểu không? Open here = mở ở đây = mình mua ở đâu mình mở ở đó, đúng không? Hiểu không? Open here là mua trong shop này thì phải khui cho hết trong shop này. Nhưng chữ here có mấy nghĩa? Here = tiệm này; hoặc là ngay chỗ có cái ring. Rất nhiều Phật tử mình hiểu chữ “here” như thằng bé đó.

Thí dụ, rất nhiều người Phật tử nghe nói niệm Phật họ dễ dàng chấp nhận kiểu niệm Phật đơn giản nhất đó là réo tên: Nam mô Bổn sư Thích Ca Mâu Ni Phật; Nam mô Đại Từ Đại Bi Quan... xong. Đúng không? Rất nhiều người họ chọn kiểu niệm Phật này, đơn giản. Nhưng tại sao họ không hiểu thêm một chuyện, nếu chỉ niệm như vậy thì có khác gì mình réo tên một người không phải là Phật, được không? Thí dụ tôi niệm: Nam mô Lê Văn Tí, Nam mô Nguyễn Văn Tèo, được không? Được chứ.

Có người họ còn bệnh vực, không, niệm Phật dầu mình không hiểu nhưng mình “chuyên tâm bất loạn” mình vẫn thành tựu Chánh Định. Nếu nói như vậy, tôi đâu cần niệm Thích Ca Mâu Ni, tôi niệm tên nhỏ bỏ tôi cũng được vậy. Nam mô Nguyễn Thị Kiều Loan, Nam mô Công Tăng Tôn Nữ Nguyễn Thị Tòng Tòng, vẫn được; Miễn sao tôi “chuyên tâm bất loạn”. Mà tôi nói thiệt, tôi niệm tên nhỏ bỏ tôi tập trung nhiều hơn niệm Phật. Tôi xin hứa. Bởi vì, Phật trong lòng tôi lúc nào vị trí cũng thua con nhỏ đó hết.

Tôi nói bữa nay tôi muốn mặt mà tôi nói ra sự thật đó. Tôi không có bỏ và, tôi hiểu thì thôi.

Như vậy, nếu nói rằng niệm Phật để chuyên tâm bất loạn thì tôi niệm bất cứ cái gì miễn là tôi chuyên tâm bất loạn. Đó là chuyện thứ nhất.

Lý luận thứ hai nói, không, bản thân hồng danh linh thiêng lắm, Thích Ca Mâu Ni, bốn chữ này phải linh thiêng hơn chữ Công Tăng Tôn Nữ chứ. Phải không? Lại sai lần nữa. Theo các vị, đức Phật là người gì? Ngài người Ấn, người Do Thái, hay người Tàu? – Người Ấn. Đúng không? Theo các vị tên của Ngài 26 thế kỷ trước người Ấn Độ họ gọi thế nào? Họ có gọi Thích Ca Mâu Ni không? Hay họ đọc khác? Chắc chắn là khác, đúng không?

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐÍNH – XIN TRÁNH IN ÁN PHỔ BIẾN

Chẳng hạn cách đây hơi lâu lâu tôi gặp Việt Nam mình phát hành, tôi ở bên kia tôi đọc thấy internet, phát hành loại bản đồ phiên âm địa danh ngoại quốc, các vị có biết cái đó không? Thí dụ Washington – Oa Sinh Tồn; New York – Niu Oóc ... thí dụ vậy đó. Theo tôi, nên giữ nguyên. Đưa nào nó đọc được thì nó đọc, còn nó không đọc được thì kêu nó đi chết đi. Ít ra thằng Tây nó nhìn cái bản đồ nó biết đường; còn đảng này, các vị phiên âm như vậy thằng Việt Nam nhìn vô đọc cũng không chính xác, thằng Tây đọc nó không biết đó là chữ gì. Có hiểu tôi nói gì không? Hóa ra mình in một tấm bản đồ mà Tây, Ta đều lác đầu. Mình bỏ tiền làm một việc mà không đưa nào ok hết thì có nên hay không? Không nên.

Cho nên, ở đây cũng vậy. Nếu nói rằng niệm Phật, niệm nam mô Bổn sư mình niệm 4 chữ đó vì nó linh thiêng, thì tôi xin hỏi: Tại sao nó linh thiêng? Không mắc mớ gì người Ấn Độ hết; còn nếu mình nói, lúc đó tôi đọc hồng danh Ngài tuy phiên âm tiếng Việt nhưng tôi nhớ đến Ngài thì lại gương nữa. 2 vợ chồng nó gây lộn nhau, bà vợ nói, anh mèo mỡ quá tôi chịu không nổi; anh nói không, anh đến với ai anh nhớ về em hết. Các vị nghĩ sao? Các vị nghĩ anh chàng đó xài được không? Anh có nắm tay cô nào anh cũng nghĩ về em hết. Có nghĩa là cha này chả nắm cả trăm đứa rồi. Thấy chưa?

Ở đây cũng vậy, đừng ngụy biện đọc sai nhưng lòng nghĩ về Phật, tôi không tin chuyện đó; ở đây tôi chỉ ví dụ thôi, tôi không làm chuyện so sánh về tôn giáo nha. Tôi chỉ nói rằng, coi chừng, chỉ riêng chuyện đơn giản là niệm Phật mà mình đã quên dùng cái này rồi, đã quên dùng cái đầu của mình rồi, chỉ để đội nón và mang kiếng thôi. Thì nói gì là vấn đề giáo lý khác. Khó lắm quý vị.

Tại sao khi tôi nói tầng giác ngộ thứ ba mà tôi đem chuyện Phật tử Việt Nam tề như vậy, bởi vì phần lớn chúng ta khi niệm Phật hay tu tập Tuệ quán, tứ niệm xứ luôn luôn thực hiện công phu đó bằng góc độ Tôi & Tôi là & Của Tôi. Các vị có hiểu không? Chỗ này nó bắt đầu hơi khó hiểu.

Trong kinh dạy rất rõ, có tiếng Phạn, có xuất xứ đảng hoàng: Đây các tỳ-kheo, hãy nhìn mình như mình đang nhìn một người khác; hãy quan sát mình như là một người đang ngồi nhìn một người khác đang đi, như là một người đang đi nhìn người khác đang nằm, giống như người đang nằm nhìn một người khác đang đứng.

Bài kinh này các vị có hiểu không? Thấy chưa.

Nếu có khả năng hiểu chuyện đơn giản này thì đừng hồng nghĩ chuyện tu thiền.

Ngồi thiền nó có 2:

- Một là ngồi để có sự định tâm, trong kinh gọi là Định học.
- Hai là quan sát quán chiếu sự vận hành, sanh diệt, vô ngã, vô thường gọi là tu Tuệ.

Giới – Định – Tuệ.

Thiền để tập trung gọi là Định. Còn thiền quán chiếu, nội soi gọi là tu Tuệ. Một người tu Tuệ chính là người có khả năng nhìn mình một mình khách quan, trung thực; Mình phải có cái gan mình nhìn biết là tôi đang bủn xỉn, tôi đang ganh tị, tôi đang ghen tuông, tôi đang sợ hãi, tôi đang hèn hạ, có cái gan thấy như vậy mới là người tu thiền; Còn đảng này, cũng chuyện đó mà mình thấy người thấy người ta xấu, cũng chuyện đó ở mình mình thấy hợp lý như trong bài giảng hôm cách đây 4 ngày tôi giảng ở Hải Phòng có nhắc đến chuyện này. Tức là có nhiều chuyện mình làm không thấy kỳ. Có không? Nam nữ, mình hôn nhau không thấy nó kỳ nhưng đưa nào đứng hôn nhau mình thấy nó tội lỗi, đúng không? Chứ còn thử mình nấp sau mấy cái chuông, cái tượng phật nào ngon phật đó mình không thấy nó là kỳ, nhưng người khác làm thấy rất là kỳ; hoặc là khi mình thấy 2 đứa gây gổ nhau mình thấy cả 2 đứa đều tầm thường hết; nhưng khi mình giận ai mình không thấy mình tầm thường, mình chỉ thấy đứa mình ghét nó tầm thường thôi. Thì cái đó được xem là mình thiếu trung thực, thiếu khách quan. Người như vậy đó tu tập tuệ quán bằng tinh thần như vậy đó thì không thể nào có trí tuệ giác ngộ được.

Trí tuệ giác ngộ là gì? Là phải có dũng khí, can đảm để nhìn mình như là mình nhìn một người khác, nó như thế nào thấy nó như vậy. Và cái thấy đọt một là cái thấy này còn bị ảnh hưởng bởi 2 tầng giác ngộ/nhận thức đầu tiên: Tầng nhận thức vay mượn & Tầng nhận thức suy diễn; Đến tầng thứ 3 mới là tầng thực nghiệm.

Tôi nhắc lại một lần nữa, thực nghiệm ở đây là một cái nhìn không vay mượn, sức mình tới đâu mình thấy nó như vậy.

Tôi hỏi các vị, ở đây các vị còn trẻ quá, các vị chưa trải qua cái này, có một lần nào đó trong đời mình hiểu vấn đề theo cách bóc hơi, các vị có biết không? Hiểu vấn đề theo cách không lệ thuộc vào cái biết cũ. Thông thường mình nhận xét, đánh giá vấn đề dựa trên cái biết cũ; nhưng có những lúc mình hiểu vấn đề không dựa trên nền tảng cũ;

Tôi cho các vị một ví dụ. Trong nhà, trong bếp, trong tủ lạnh, mẹ đi chợ về, mẹ mua nhiều thức ăn ngon, thức ăn ngon trong đó thỉnh thoảng bị mất hoại. Khả năng lớn nhất là mình nghi ai? Nghi chị bếp vì mình

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐÍNH – XIN TRÁNH IN ẮN PHỔ BIẾN

biết ông anh mình ít khi ăn đồ nhà, bà chị mình bả ăn kiêng, thích dưỡng nhan, thích làm đẹp; chuyện thứ ba bả là thành viên của gia đình bả đâu cần thiết phải ăn lén đồ tủ lạnh. Mà hỏi tại sao cứ nghe mẹ than phiền hoài là đồ trong tủ lạnh mát. Đa phần chúng ta chọn ai để chúng ta nghi? Nghi chị bếp, nghi chị osin. Có mấy lần mình nói với mẹ thì mẹ nhắc nhở nói, thôi không có đáng, đừng để chị tủi thân, trong nhà mình là chủ, mình là người giàu mình có điều kiện, người ta nghèo, thêm nữa vai trò của người ta trong nhà hơi thấp, nó không đáng tiền đừng để người ta bị tự ái, đừng đi người ta bị tủi thân; thế là trong một thời gian dài mình nhìn chị bếp như một người ăn vụng, ăn lén; nhưng một ngày kia, chính mắt mình thấy chị hai của mình, chị ba của mình mỗi lần mẹ đem đồ ăn ngon về, măng cụt, sầu riêng, bòn bon... mẹ mới để trong tích tắc là một trong 2 bà chị lên xuống ngõ dáo dác túm đem đi cho bạn. Hiểu không? Thì ngay giây phút đó mình mới hết hồn; mình mới hiểu từ xưa giờ mình hiểu lầm chị bếp và mình không ngờ người lấy trộm đó không phải ai chính là bà chị rất mực đầu yêu và khả kính của mình.

Thì ở đây cũng vậy.

Một người tu tập Tuệ quán phải là người có gan nhìn vào hoạt động của người mình gọi là bà chị, mình phải có cái gan mình nhìn vào cái gọi là Tôi, Tôi là, Của Tôi; mình phải có cái gan nhìn vào đó, còn nếu không đừng hòng nhìn ra vấn đề.

Rất nhiều lần, tôi nhắc tới nhắc lui hoài;

Chúng ta phải có cái gan, phân biệt được sự khác nhau giữa thiện tâm và tương tự thiện tâm. Có một sự khác biệt rất lớn giữa thiện tâm và tương tự thiện tâm. Chân lý chỉ có một nhưng cái tương tự chân lý thì có rất nhiều;

Tôi hỏi các vị, mình trực ngôn có gì mình nói thẳng là chuyện tốt hay xấu? Có cái gì mình nói ra hết, mình không giữ là tốt hay xấu. Thấy chưa? Có chuyện chút xíu mà đánh đổ rất là lớn; Người chị của mình, anh mình, bố, mẹ, cha của mình, thẳng bạn của mình, thầy giáo của mình, cô giáo của mình,... mà họ là người buồn vui hờn giận gì họ bung ra họ nói toạc móng heo thì cái đó tốt hay xấu? Thôi nói dùm các vị.

Trực ngôn, thẳng tính, nói thẳng ở mức độ nào chấp nhận được;

- Thứ hai; mục đích chuyện nói thẳng là gì. Có trường hợp người ta nói thẳng vì người ta không có khả năng kiềm chế, kiểm soát cảm xúc của mình;
- Trường hợp thứ hai, họ nói thẳng vì họ không muốn giấu giếm, họ muốn được bạch hóa. Họ không quen khuất lấp, mờ ám.

Thì mình thấy rằng một người vì chuyện cần thiết phải được bạch hóa, cần thiết phải được minh bạch, về mặt ý tưởng, về mặt ý nghĩa đó là chuyện rất là tốt; nhưng có người, họ chuyện gì cũng bung xung, nói ra hết bởi vì họ là người không có khả năng kiểm soát, kiềm chế cảm xúc, cho nên cái gì họ cũng bung ra. Cho nên, phải tự mình để ý cái đó.

Có một sự khác biệt rất lớn giữa bủn xỉn và tiết kiệm; có sự khác biệt rất là lớn giữa hoang phí và hào sảng. Có một sự khác biệt rất lớn giữa trực ngôn và ăn nói bất cần. Có một khác biệt rất là lớn mà chỉ có người tu tập mới có thể bình tâm, bình tĩnh, trung thực, khách quan để thấy ra sự khác biệt này, thì tôi gọi đó là tầng giác ngộ thứ ba.

Tôi nhắc lại. Cái này mới là nội dung bài giảng.

Tùy thuộc vào mỗi tầng giác ngộ, mà đời sống của ta nó được an lạc hay đau khổ bao nhiêu; nếu chúng ta hiểu được Phật pháp, chúng ta có kiến thức khoa học, kiến thức xã hội, ở tầng một – tầng nhận thức vay mượn thì đau khổ, hạnh phúc của chúng ta nó không giống người ở tầng 2. Và người họ sống trong đời này, họ học Phật, học giáo lý, áp dụng kiến thức ở đời bằng nhận thức tầng 2 – tầng thâm thía thì tôi xin bảo đảm 1000% hạnh phúc và đau khổ của họ khác tầng 1; và thứ ba, đó là người hành giả có thực tập đời sống chánh niệm, người hiểu lời Phật một cách trung thực như nó là, thì hạnh phúc & đau khổ người này khác nhau.

Và từ đó. Mình có quyền tin rằng hạnh phúc và đau khổ của đời sống này phần lớn là do chính mình quyết định. Mà cái gì quyết định? Do tầng nhận thức của mình. Tùy thuộc tầng nhận thức của mình mà cuộc đời ra sao trong mắt mình – the world is what you see = Thế giới chính là cái mà anh nhìn thấy.

Như hồi nãy tôi nói, cũng cơn mưa chiều mà có đứa nó lại vui, có đứa nó thấy cơn mưa chiều nó buồn; có người rủ mình đi chùa mình thấy vui, mình cầm phone lên hôm nay chủ nhật thấy nó rủ mình đi chùa mình thấy không vui, từ chối hơi khó, và trong đám đi chùa thấy vui nó có tới 1001 lý do: Đi chùa được gặp sư phụ, được gặp tăng ni, được gặp bạn đạo, được gặp người mình thích; đi chùa là cái cơ để mình bung ra khỏi nhà một cách hợp lý, một cách hợp thức hóa; thí dụ vậy. Thì trong đám đi chùa cũng trăm nghìn lý do.

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐÍNH – XIN TRÁNH IN ẮN PHỔ BIẾN

Ở đây cũng vậy. Tùy thuộc vào khả năng nhận thức của mỗi người mà thế giới này trong mắt của từng cá nhân sẽ ra sao; và, tùy thuộc việc thế giới này nó ra sao trong mắt ta, thì ta sẽ có cảm giác như thế nào khi đón nhận nó, khi quan sát, khi đón nhận nó.

Đó là nội dung mà tôi muốn gửi đến các vị Phật tử thông qua tên chùa là tên Giác Ngộ. Hãy cẩn thận, đa phần chúng ta có giác mà không có ngộ; Ngộ là cái biết mà có khả năng chuyển hóa bản thân. Chuyển hóa như thế nào? Cho mình được tốt hơn, bớt đi ngộ nhận, bớt đi hiểu lầm, có khả năng chấp nhận, bao dung người khác; đó là ngộ.

Còn đặng này chỉ biết thôi, chính cái biết đó chỉ giúp mình khá hơn hồi không biết, thì cái biết mới ở mức độ giác thôi, còn ngộ nó là chuyện khác. Vì trong tiếng Hán, các vị tra từ điển đi:

Giác = Biết. Bản thân chữ “giác” chưa đủ xài. Các vị nghe chữ “tự giác” không? Tự giác = tự biết mình.

Có phải chữ ngộ trong tiếng Việt Nam rất khó dùng, trừ phi chúng ta dùng ầu.

Ok tôi nói như vậy, thứ nhất, tôi chịu 50% phần của tui, và tôi cứ xem đó là tiền đề mà tôi trải ra trước mặt, các vị có thể thông qua bài giảng của tôi các vị đặt dấu hỏi, câu hỏi còn không thì các vị có thể thoải mái đặt câu hỏi mà mình muốn. Ngay tại chỗ hoặc là đã chuẩn bị./.

(47:09)

Hỏi:

- (1) Học giáo lý nguồn ở đâu để đi đúng hướng?
- (2) Phát hiện tăng ni phạm giới thì cư sĩ nên làm gì?

Đáp:

Cả hai câu hỏi đều hay. Theo thứ tự chúng ta trả lời câu một trước.

Đó là câu hỏi đơn giản nhưng mà khó; giống như hỏi: Có cách nào chỉ tui làm giàu được hay không? Thì đơn giản thôi, có cách nào làm cho mình đừng có nghèo thì giàu thôi.

Thưa với đại chúng,

Năm 1952 tại Colombo, một thành phố của Tích Lan Sri Lanka, có một cuộc hội thảo, lần đầu tiên của hội International Buddhism Relationship, mình tạm dịch là Hội Liên hữu Phật giáo thế giới; tất cả bộ phái, trường phái đạo Phật trên toàn cầu, đã cố gắng, nỗ lực tìm ra tiếng nói chung giữa các dòng truyền thống Phật giáo; thí dụ như thống nhất với nhau ngày Phật đản chính thức của thế giới là ngày nào. Thống nhất chúng ta phải cần đến một màu cờ, thống nhất với nhau rằng nếu ai đó tìm hiểu đạo Phật thì chúng ta có thể đưa ra mẫu số chung, tiếng nói chung của cái gọi là Phật giáo thông qua những căn bản giáo lý nào.

Tất cả học giả các trường phái họ đồng ý sau đây là những nền tảng, những cốt lõi tinh hoa của Phật giáo mà ở bất cứ truyền thống nào, dầu có cách diễn dịch, tỏ bày khác nhau nhưng nội dung vẫn là giống nhau. Nói một cách chuyên môn, đó là:

- Giáo lý Tứ Đế,
- 12 Duyên Khởi;
- Tam Tướng,
- Tứ vô lượng tâm (Từ, Bi, Hỷ, Xả).

Nói một cách chuyên môn.

Còn nếu diễn dịch theo cách đại chúng, thì theo câu hỏi của đạo hữu vừa hỏi tôi thì cứ nhớ dùm thế này.

Bốn tiêu chuẩn, gom gọn lại dựa theo trong kinh và dựa theo tinh thần cuộc hội thảo đó.

- (1) Pháp môn nào, đường lối nào, truyền thống nào kêu gọi chúng ta khả năng buông bỏ, đừng tự đóng khung, đừng tự nhốt tù, đừng tự giam hãm mình vào trong bất cứ cái gì, dầu đó là cái mình thích hay cái mình ghét; dầu đó là cái thuộc về chính trị, tôn giáo, nghệ thuật, khoa học. No. Chữ “buông bỏ” không phải là xòe ra cho nó rớt hết; no. Buông bỏ là nếu cần thì có thể vận dụng nó, xem nó là tất cả và sống chết cho nó.

Truyền thống nào dạy cho mình khả năng buông bỏ.

- (2) Thứ hai, truyền thống nào dạy cho mình đời sống Trách nhiệm. Trong bài giảng đêm qua ở Quận 10 tôi có nói. Đốc đạo của đạo Phật là dạy cho người ta sống với cùng lúc tất cả các mẫu thuẫn mà cụ Kim Dung gọi là Song thủ hổ bác = Hai tay cùng lúc vẽ một vòng tròn, một hình vuông. Thì người Phật tử phải có khả năng đó, cùng lúc vẽ vòng tròn, vòng vuông.

- o Vẽ vòng tròn là sao? Người Phật tử có khả năng sống hết mình cho trí tuệ, để thấy mọi thứ chỉ là mù sương, không có ông A, bà B nào hết, không có tôi, người kia; tất cả chỉ là một



## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐỊNH – XIN TRÁNH IN ẤN PHỔ BIẾN

khối tổng hợp gồm nhiều thứ thành tổ đơn bào, đơn tử, cộng hưởng, cộng ghép, cộng sinh mà hình thành. ở đây không có ai hết; tất cả chỉ là mù sương. Nhưng người Phật tử cũng phải có khả năng thứ hai.

- Đó là khả năng Đại Bi. Có nghĩa là tuy thấy mọi thứ là mù sương nhưng không phải vì nó là mù sương mà mình sống không trách nhiệm. Biết nó là mù sương nhưng cũng biết tội nghiệp đám mù sương này, vì sương nó có sương trắng và sương sáo, sương mờ đục; cho nên mình thấy đám sương mờ mờ đục đục mình thương.

Cái khó ở chỗ là hiểu đời là phù du, hiểu đời là sương khói nhưng vẫn tin yêu vẫn trách nhiệm, vẫn hết mình, vẫn hết lòng để mà sống với đời; với tất cả giao phó, ký thác, trao gửi, tin cậy. Cái đó không có dễ. Sống như thế nào có Bi có Trí rất là khó.

Đó là tiêu chí một của đạo Phật là khả năng trí tuệ. Thấy mọi thứ bản chất là phù du, mỗi người chỉ là khối tổng hợp; nhưng bên cạnh đó, cái thứ hai, sống có trách nhiệm. Đó là dấu hiệu thứ 2 của đạo đúng.

- (3) Cái thứ ba, phải luôn luôn nhớ: Đạo giác ngộ chỉ dành cho một người duy nhất, đó là người có đời sống tỉnh thức. Tỉnh thức là gì? Biết rõ mình đang thế nào, mình đang ra sao; từ chuyên môn gọi là chánh niệm. Một người không có chánh niệm thì chỉ có manh động thôi. Cho nên, đặc điểm thứ ba của tất cả trường phái Phật giáo là Tỉnh thức; đạo Phật không có chỗ cho người thất niệm.
- (4) Cái thứ tư đó là Cân trọng. Cân trọng là gì? Luôn luôn biết nghi ngờ con đường dưới chân. Mặc dù biết mình trên con đường dẫn về quận 5, quận 8 nhưng mà luôn luôn phải nhìn xuống, có đúng không ta? Có hiểu tôi nói không? Có đúng không ta? Phải luôn luôn coi lại con đường mình đang đi, dấu con đường đó mình chọn lựa kỹ lắm rồi, mình tâm đắc với nó lắm rồi, mình tin tưởng nó lắm rồi, thậm chí có sự phụ đang đi bên cạnh, có nguyên một đám bạn đi bên cạnh nhưng thỉnh thoảng cũng phải biết nhìn. Cái đó gọi là cân trọng. Bởi vì sao? Vì ai cấm sự phụ mình làm? Đừng hiểu lầm tôi đang bài xích; No. No không có cái đó.

Có ai cấm sự phụ mình làm? Không ai cấm cái đó. Sự phụ có quyền làm mà; từng người trong đám bạn đi chung họ cũng làm. Có trường hợp thế này, có nhiều trường hợp để khiến cho một người không đến được chỗ mình muốn:

- Đi sai đường.
- Dọc đường họ mắc quá nhiều lỗi. Đi đúng đường nhưng trên đường mắc quá nhiều lỗi, chỉ cần thức ăn, đồ mặc xử lý không hợp lý, bệnh hoạn, đói lạnh không được xử lý thông minh có thể khiến chúng ta bỏ xác dọc đường. Cho nên, phải cẩn thận.

Chuyện đầu tiên, mình có chắc mình đi đúng đường hay không. Đó là một.

Thứ hai, mình đang đi trên con đường đó với tất cả sự cẩn trọng hay chưa?

Như vậy, tổng cộng chúng ta chốt lại có 4 điều:

Chúng ta có nghi ngờ bất cứ sự phụ nào, truyền thống nào, hệ phái nào thì làm ơn nhớ dùm 4 cái:

- Truyền thống này có dạy mình buông bỏ hay không hay dạy mình nắm níu.
- Thứ hai, truyền thống này có dạy mình trách nhiệm hay không? Trách nhiệm với muôn người chứ không phải trách nhiệm với nhóm của phe ta. Kỳ nhất tu có phe ta.
- Thứ ba, sống tỉnh thức.
- Thứ tư, sự cẩn trọng.

Chính 4 cái này nó chính là cái chuẩn mực, định mức để chúng ta có thể theo đó xác định là mình đi đúng hay sai; đó là câu hỏi một. Không biết tôi trả lời đúng ý câu hỏi chưa?

Câu thứ hai - Khi người cư sĩ nhìn thấy, phát hiện một tăng ni vi phạm giới luật mình phải làm sao?

Câu này tôi nghĩ rằng, tại vì chưa chi tự mình làm khó mình. Chưa chi mình đã làm khó mình mình đặt ra nào tăng ni, phạm giới, mệ; không có tăng ni nào ở đây hết; mình thử nghĩ đơn giản một chút đi, ở nhà của mình khi mình phát hiện anh em của mình, người thân của mình họ phạm lỗi thì mình có bao nhiêu cách để mình làm việc với họ. Hiểu chưa?

Tức là dẹp ba vụ tăng ni nó rối lắm. Tự mình trong toán nó kêu là đơn giản hóa phân số. Có hiểu cái đó không? Thay vì nó là 40/100/57 chi, giờ mình làm gọn thành số nhỏ nhỏ là tự nhiên nó ra.

Đừng có ba vụ tăng ni phạm giới. Đẹp. Chỉ biết rằng, tình cờ mình thấy một người thân trong nhà “chà đồ nhôm” thì trường hợp này mình phải làm sao? Các vị hiểu không?

## LƯU Ý: BẢN NHÁP CHƯA HIỆU ĐỊNH – XIN TRÁNH IN ẮN PHỔ BIẾN

Trên 18 tuổi, có tình huống, có trường hợp mình phải đóng vai người đồng lõa. Bây giờ sao? Cậu chia cho con mớ, vụ này im luôn. Nhưng mà lần này thôi nha. Con thấy bà ngoại nghi rồi, con thấy má nghi rồi. Rồi tum lum rối lắ. Mình phải đóng vai đồng lõa để chi? ổng không có mặc cảm tội lỗi, ổng không quê với đứa cháu. Nhưng một mặt mình hù ổng để ổng không tiếp diễn như vậy nữa.

Tôi chỉ ví dụ.

Dĩ nhiên, tầng ni phạm giới không giống trường hợp ông cậu mình “chà đồ nhôm” nhưng nó có cái này, tùy lúc mà nói, nói cách nào, hay là có lúc làm lơ luôn. Trong luật tỳ-kheo có từ có nghĩa là phú thảo = có những chuyện nhắm thông qua được thì làm lơ luôn; rồi có trường hợp mình nhắc nhở gián tiếp, vừa đủ để người này hiểu, từ trong kiếm hiệp gọi là “kiếm chạm thì dừng”. Khi hai cao thủ đấu với nhau người ta chỉ chạm tới đó, cao thấp biết rồi, nếu đẩy vô cái là anh xong, đủ rồi. Kiếm chạm thì dừng. Tức là có nhiều khi mình chỉ đủ cho người ta hiểu, rồi ngưng. Để tránh; hoặc có trường hợp nặc danh, tức là kín đáo

cho người ta biết chuyện đã có người biết, nhưng nếu mình có đại bi thì nặc danh nhưng đừng blackmail. Có nghĩa là đừng làm người ta sợ. Có trường hợp đó. Còn khi nào trường hợp đó là chuyện quan trọng, một mình mình không kham được, trong thiên hạ 7 tỷ người không lẽ mình không tìm được người góp ý cho mình.

Nhưng tôi thì luôn luôn ở khoảng giữa. Tôi không kêu làm lơ, tôi không kêu đừng đừng đồ muối vô chảo thì không. Tùy Duyên. Mình có chắc nó như mình thấy hay không? Giả định nó như mình thấy thì có nhiều cách.

Mình cứ nhớ, giả định mình thấy người thân mình có lỗi thì mình có bao nhiêu cách để phản ứng. Đại khái vậy thôi. Ok./.